

Sygn. akt VIII U 209/19 wyrok po sprostowaniu

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2019 r. w Gliwicach

sprawy J. M. (M.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 27 listopada 2018 r. **nr** (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt. VIII U 209/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu J. M. przyznania prawa do rekompensaty z art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych argumentując, że ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, a jedynie 8 lat, 5 miesięcy i 10 dni.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się przyznania mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony podniósł, że nie rozumie dlaczego nie zaliczono mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładach (...) w Ś., mimo że pracował wówczas, tj. od 1 września 1968 r. do 18 maja 1984 r., na stanowisku modelarza, czyli takim samym jak w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach (...), który został przez organ rentowy uwzględniony.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. (...) Oddział w C. wyjaśnił, że nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach

szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładach (...) w Ś. z powodu braku przedłożenia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony J. M. urodził się (...)

W dniu 5 listopada 2018 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie emerytury oraz prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Decyzją z 27 listopada 2018 r. (...) Oddział w C. przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 25 listopada 2018 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Drugą i jednocześnie zaskarżoną decyzją z 27 listopada 2018 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, argumentując iż nie udowodnił on na dzień 1 stycznia 2009 r. wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach jedynie 8 lat, 5 miesięcy i 10 dni, tj. okres zatrudnienia od 24 listopada 1989 r. do 31 maja 1999 r. w (...) Zakładach (...) na stanowisku modelarza w drewnie, zgodnie z przedłożonym do akt ZUS świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 18 grudnia 2000 r.

(...) Oddział w C. nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Zakładach (...) w Ś. od 1 września 1968 r. do 17 maja 1984 r. na stanowiskach ucznia tokarskiego, ucznia modelarza i modelarza z powodu braku przedłożenia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd ustalił, że ubezpieczony w okresie od 1 września 1968 r. do 31 sierpnia 1985 r. był zatrudniony w Zakładach (...) w Ś., przy czym w okresie od 26 października 1973 r. do 3 listopada 1975 r. odbywał służbę wojskową, a od 18 maja 1984 r. do 31 sierpnia 1985 r. przebywał na urlopie bezpłatnym w związku z podjęciem pracy za granicą. W okresie od 1 września 1968 r. do 31 sierpnia 1971 r. uczył się w szkole przyzakładowej i pracował w Zakładach (...) w Ś. do 31 października 1968 r. jako uczeń (...), a następnie do 31 sierpnia 1971 r. jako (...) Od 1 września 1971 r. do momentu powołania go do służby wojskowej, tj. do 25 października 1973 r., pracował na stanowisku modelarza, a zaraz po odbyciu służby wojskowej, tj. od 4 listopada 1975 r. do 17 maja 1984 r., pracował na stanowisku modelarza odlewniczego w drewnie.

Zaraz po szkole zawodowej ubezpieczony poszedł do szkoły średniej – do technikum metalurgicznego, a następnie do wojska. Po powrocie z wojska wrócił do pracy i rozpoczął dwuletnie liceum zakończone zdaniem matury w kwietniu 1978 r. Podczas nauki w technikum i liceum ubezpieczony cały czas pracował – przez 3-4 dni w tygodniu od 6:00 do 13:00, a następnie udawał się na zajęcia lekcyjne. W pozostałe dni w tygodniu pracował jak pozostali pracownicy.

Zakłady (...) działały w obszarze lekkiego przemysłu maszynowego i zajmowały się odlewnictwem. Tworzono tam m.in. skomplikowane modele do elementów silników okrętowych. W zakładzie znajdował się m.in. warsztat przypominający stolarnię, w której modelarz tworzył drewniane modele, formiernia, w której formierz zajmował się formowaniem danego wyrobu na podstawie modelu wykonanego przez modelarza oraz odlewnia, gdzie odlewnicy za pomocą żeliwiaków i rozlewni wykonywali odlewy.

Praca ubezpieczonego jako modelarza polegała na wykonywaniu drewnianych modeli. Ubezpieczony w pierwszej kolejności musiał na podstawie rysunku technicznego określić technologię obróbki detalu, ponieważ każdy metal reaguje w inny sposób na odlewnie. Następnie sporządzał rysunek modelu, robił jego wykres, określał szczegółowo zewnętrzne i wewnętrzne kształty modelu, robił obliczenia. Stanowiło to około 10% jego pracy. Rysunki i obliczenia ubezpieczony robił w tym samym warsztacie, w którym tworzył model. Odwołujący wykonywał modele głównie z drewna za pomocą frezarki, szlifierki do drewna, piły, grubościówki, wyrównywarki. Ubezpieczony składał modele i kleił je klejami zawierającymi rozpuszczalniki organiczne i nieorganiczne. W ostatniej fazie używał klejów

syntetycznych. Tak przygotowany model zabezpieczał farbami – było to impregnowanie drewna metodą dyfuzyjną i ręczną. Ponadto wykonywał politurowanie ręczne, ponieważ każdy model musiał mieć politurę. Modele były często utwardzane metalem. Modele aluminiowe były przekazywane na odlewnię metali kolorowych. Były one lepsze w obróbce niż drewniane, poddawano je długotrwałemu szlifowaniu bez malowania, przy czym ubytki zapełniano żywicą. Ubezpieczony po wykonaniu kompletnego modelu udawał się do odlewni i dozorował z pewnej odległości wykonanie pierwszej sztuki formy przez formierza. Przy tworzeniu modelu najczęściej czasu zajmowało ubezpieczonemu jego szlifowanie, zarówno w przypadku modelu drewnianego jak i metalowego. Szlifowanie modelu drewnianego i jego malowanie zajmowało połowę czasu pracy. Toczenie i szlifowanie drewna powodowało duże zapylenie. Ubezpieczony wszystkie te czynności wykonywał na warsztacie, nie miał osobnej kabiny do lakierowania. Taką pracę ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Razem z ubezpieczonym w Zakładach (...) w Ś. pracowali E. B. (zatrudniony w latach 1968-1972) oraz T. M. (zatrudniony w latach 1968-1986).

W okresie od 24 listopada 1989 r. do 17 grudnia 2000 r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w Z. na stanowiskach modelarza w drewnie – do 31 maja 1999 r. oraz modelarza – od 1 czerwca 1999 r. do 17 grudnia 2000 r. Okres pracy od 24 listopada 1989 r. do 31 maja 1999 r. został ubezpieczonemu zaliczony przez organ rentowy do stażu pracy w szczególnych warunkach na podstawie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 18 grudnia 2000 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, akt osobowych ubezpieczonego z Zakładów (...) w Ś., zeznań świadków E. B. (nagranie z rozprawy z 11 czerwca 2019 r. m. 9.47 i n. k.23) i T. M. (nagranie z rozprawy z 11 czerwca 2019 r. m. 28.32 i n. k.23) oraz przesłuchania ubezpieczonego (nagranie z rozprawy z 11 czerwca 2019 r. m. 42.43 i n. k.23).

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz rozstrzygnięcia sprawy. W szczególności Sąd w pełni dał wiarę zeznaniom świadków i twierdzeniom ubezpieczonej, gdyż są spójne, wiarygodne, wzajemnie się potwierdzają i uzupełniają, nadto znajdują potwierdzenie w dokumentach potwierdzających zatrudnienie ubezpieczonej, w tym w dokumentacji osobowej odwołującej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem zaskarżona decyzja jest prawidłowa ale z innych przyczyn niż wskazywał organ rentowy.

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczy uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1924) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Zgodnie z ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Bezspornie ubezpieczony jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.). Jednak nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty. Przesłanką negatywną do uzyskania prawa do rekompensaty jest natomiast nabycie prawa do wcześniejszej emerytury, niezależnie od tego czy ubezpieczony wystąpi z takim wnioskiem czy nie.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 grudnia 2015r. sygn. akt III AUa 717/15 (LEX nr 1964970), celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zauważyć także trzeba, iż skoro zgodnie z art. 23 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 u.e.r.f.u.s. kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

W przedmiotowej sprawie (...) Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu J. M. przyznania prawa do rekompensaty argumentując, że ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, a jedynie 8 lat, 5 miesięcy i 10 dni. Organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Zakładach (...) w Ś. od 1 września 1968 r. do 17 maja 1984 r. na stanowiskach ucznia tokarskiego, ucznia modelarza i modelarza z powodu braku przedłożenia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd wskazuje, że postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie wykazało jednoznacznie, że ubezpieczony legitymuje się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach przekraczającym 15 lat. Ze zgromadzonej dokumentacji, zeznań świadków i wyjaśnień ubezpieczonego, które Sąd uznał za wiarygodne, wynika jednoznacznie, że po ukończeniu liceum w maju 1978 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku modelarza w drewnie. Ubezpieczony wykonywał wówczas

drewniane i aluminiowe (rzadziej) modele, głównie do silników okrętowych. W tym celu w pierwszej kolejności określał technologię obróbki detalu, sporządzał rysunek modelu i jego wykres, robił obliczenia. Czynności te wykonywał w warsztacie, w którym następnie wykonywał model z drewna za pomocą maszyn (frezarki, szlifierki, piły), szlifował go, malował farbami – ręcznie i za pomocą pistoletu – kleił i polerował. Przy tworzeniu modelu najwięcej czasu zajmowało ubezpieczonemu jego szlifowanie i malowanie. Toczenie i szlifowanie drewna powodowało duże zapylenie. Ubezpieczony wszystkie te czynności wykonywał na warsztacie, nie miał osobnej kabiny do lakierowania. Przed zdaniem matury ubezpieczony był częściowo zwalniany z pracy w związku z zajęciami w szkole i z tej przyczyny okres do 31 maja 1978 roku nie może zostać uznany za okres, w którym ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, że odwołujący pracując jako modelarz w Zakładach (...) w Ś. od 1 czerwca 1978 r. (po zdaniu matury i ukończeniu liceum) do 17 maja 1984 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienioną w Wykazie A, Dziale VI, poz. 3 (obsługa urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna), poz. 5 (impregnowanie drewna metodą dyfuzyjną i ręczną), poz. 7 (prace w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne), poz. 8 (politurowanie ręczne) oraz Dziale III, poz. 78 (szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne) i Dziale XIV, poz. 17 (lakierowanie ręczne lub natryskowe – nie zhermetyzowane) stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.), zawierającego wykaz prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd stwierdził, iż odwołujący J. M. legitymuje się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Niemniej jednak, w ocenie Sądu, nie było podstaw do przyznania ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z uwagi na spełnienie przesłanek wyłączających powyższe uprawnienie.

Jak wynika z definicji ustawowej zawartej w art. 2 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych, przewidziana w niej rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Przy czym, w myśl art. 21 ust. 1 tej ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Równocześnie, stosownie do art. 21 ust. 2 ustawy, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie Sądu Okręgowego, przepisy te muszą być odczytywane łącznie i rozważając prawo do rekompensaty nie można tracić z pola widzenia jej odszkodowawczego charakteru określonego powołaną definicją.

Z przytoczonej definicji rekompensaty jednoznacznie wynika bowiem, że ratio legis wprowadzenia tego rozwiązania było dążenie do wyrównania szkody poniesionej przez osoby legitymujące się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, a niespełniające innych warunków do przyznania im emerytury z tytułu takiego zatrudnienia, tj. zarówno emerytury w trybie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak i emerytury pomostowej. Innymi słowy, można przyjąć, że fakt wykonywania przez 15 lat pracy w warunkach szczególnych (niezależnie od innych warunków ustawowych) może skutkować uzyskaniem prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym lub zastępującej ją emerytury pomostowej lub rekompensaty, gdy nie ma się prawa do żadnego z tych świadczeń ze względu na zapisy ustawowe. Z definicji rekompensaty wynika, że jest ona kierowana do tych ubezpieczonych, którzy wskutek wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych - zawężającej krąg uprawnionych do tego świadczenia w stosunku do zakresu podmiotowego poprzedniej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze – i następnie braku możliwości skutecznego ubiegania się o emeryturę w wieku obniżonym przy wykazaniu spełnienia warunku wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zawartej w art. 32 i 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - wobec wygaszania powyższego świadczenia – utracili

możliwość ubiegania się o emeryturę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, jak i dodatkowo nie nabędą uprawnień do emerytury pomostowej.

Nabycie prawa do świadczeń, w tym do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, należy wiązać ze spełnieniem ustawowych warunków nabycia tego prawa i równocześnie nie można nabycia prawa utożsamiać z przyznaniem i wypłatą świadczenia, którą to kwestię reguluje art. 129 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, nakazujący wypłacanie świadczenia od dnia powstania prawa, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Tym samym, zdaniem Sądu Okręgowego, uzasadniony jest pogląd, że rekompensata nie przysługuje ubezpieczonemu, który nabył prawo do emerytury w trybie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS niezależnie od realizacji takiego uprawnienia.

Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w piśmiennictwie – rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nawet jeśli tego prawa nie zrealizowała (zob. K. Jankowska oraz I. Jędrasik-Jankowska, Komentarz do ustawy o emeryturach pomostowych, (w:) Prawo do emerytury. Komentarz do ustaw z orzecznictwem, LEX).

Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 16 maja 2018 r. (III UK 88/17 Legalis nr 1823934) stwierdzając, że gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie wyżej określonych warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270). Potwierdzeniem tej tezy jest wykładnia art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) dokonywana z uwzględnieniem reguł funkcjonalnych (celowościowych). Celem tego przepisu jest bowiem przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co oznacza, że musi on dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych. Nie dotyczy on natomiast ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia.

W dalszej części uzasadnienia wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że nabycie prawa in abstracto nie aktualizuje natomiast obowiązku instytucji ubezpieczeniowej do ustalenia i realizacji świadczenia, bez uprzedniego podjęcia przez ubezpieczonego stosownej czynności, to jest złożenia wniosku emerytalnego (rentowego), przez którą to czynność wnioskodawca ujawnia się jako uprawniony do świadczenia i zainteresowany jego realizacją. Skoro nabycie prawa do świadczenia emerytalno-rentowego następuje z mocy ustawy z chwilą spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich warunków wymaganych do jego powstania, decyzja organu rentowego ustalająca to prawo ma charakter deklaratoryjny (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r., II UZP 3/11, OSNP 2010 nr 17-8, poz. 217). Ani data złożenia wniosku, ani data wydania decyzji nie przesądza więc o stanie prawnym mającym zastosowanie do oceny istnienia po stronie wnioskodawcy prawa do dochodzonego świadczenia. Istnienia prawa do świadczeń, wiążącego się ze spełnieniem warunków nabycia tego prawa nie można utożsamiać z przyznaniem świadczenia. Przyznaniem świadczenia jest ustalenie prawa do jego pobierania, a więc do wypłaty (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1989 r., III UZP 11/89, OSNCP 1990 Nr 6, poz. 72 i wcześniejszą uchwałę z dnia 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88, OSNCP 1989 Nr 12, poz. 194, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2006 r., III UK 95/06, LEX nr 950628).

Wobec tego, iż ubezpieczony w niniejszym postępowaniu wykazał fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez okres ponad 15 lat w całości mieszczący się przed dniem 1 stycznia 1999 r., to zdaniem Sądu Okręgowego

ubezpieczony nabył prawo do wcześniejszej emerytury na zasadach określonych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Okresy pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy warunkach szczególnych liczone do 31 grudnia 1998 roku to okresy od 1 czerwca 1978 roku do 17 maja 1984 roku tj. 5 lat, 11 miesięcy i 17 dni oraz od 24 listopada 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku tj. 9 lat, 1 miesiąc i 8 dni. Razem 15 lat, 0 miesięcy i 25 dni. Ponadto na dzień 31 grudnia 1998 roku legitymuje się stażem okresów składkowych w wymiarze 29 lat, 1 miesiąc i 3 dni oraz okresów nieskładkowych 1 rok, 0 miesięcy i 14 dni.

Zdaniem Sądu, powyższe oznacza, że w stosunku do ubezpieczonego można stwierdzić, że nabył on prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mimo iż nie wystąpił o powyższe świadczenie i nie zrealizował swojego uprawnienia. Fakt, że ubezpieczony nabył prawo do wcześniejszej emerytury z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, mimo nieskorzystania z tego świadczenia, powoduje wyłączenie możliwości przyznania prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie poniósł bowiem szkody przez działania ustawodawcy zmieniające system emerytalny i stąd brak podstaw do przyznania mu stosowanego odszkodowania w formie rekompensaty.

Reasumując ubezpieczony spełnił warunki do zastosowania przesłanki negatywnej przyznania rekompensaty wymienionej w art. 21 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, a tym samym odwołanie wnioskodawcy jako niezasadne podlegało oddaleniu, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym orzeczono w sentencji wyroku.

(-)SSO Patrycja Bogacińska-Piątek